

Kognitivní zkreslení v právním myšlení

Abstrakt

Tato diplomová práce se věnuje problematice kognitivních zkreslení v právním myšlení – čili propojení aktuálních poznatků z oblasti psychologie a behaviorální ekonomie s různými odvětvími práva. Jejím cílem je seznámit čtenáře s vybranými iluzemi myšlení, které v nejvýraznější míře ovlivňují nejen soudce, znalce či advokáty, ale i zákonodárce, politiky a veřejnost, když přichází s právem do styku. Práce rovněž prezentuje způsoby, kterými se dá jejich negativní vliv na právo a spravedlnost alespoň v určité míře eliminovat, případně kognitivní zkreslení vhodným nastavením pravidel pro celospolečenský prospěch využít. Jde tedy o přehledovou studii založenou především na analýze desítek empirických studií, která na jedné straně o chybách vyplývajících z kognitivních zkreslení informuje, na druhé straně však též čtenáře nabádá, aby navrhované postupy eliminace negativního vlivu omylů ve vlastní praxi aplikovali anebo alespoň vzali v potaz.

Úvod stručně vysvětluje, proč by právníci měli brát v úvahu nejnovější poznatky z oblasti kognitivních a behaviorálních věd, co jsou to heuristiky a kognitivní zkreslení a proč k nim v naší mysli vůbec dochází. První kapitola na úvod navazuje a seznamuje čtenáře s historií zkoumání omezené racionality lidí, načež též naráží na problematickou teorii racionální volby a mýtus *homo economicus* v klasické ekonomii, který má stále významné postavení i v jiných společenských vědách – právo nevyjímaje. Následně práce vysvětluje pojmy logického a heuristického myšlení, teorii duálního myšlení a teorii managementu chyb, na kterých jsou teoreticky i praktickými příklady čtenářům přiblíženy principy a vývoj zkresleného myšlení lidí. Druhá až sedmá kapitola se následně zabývá nejčastějšími chybami vyplývajících z heuristiky reprezentativnosti, heuristiky dostupnosti, efektu kotvení, zkreslení paměti, konfirmačního zkreslení a efektu rámování.

Závěrem diplomová práce konstatuje, že na základě analýzy desítek výzkumů a předních studií je jasné, jak velký problém představují kognitivní zkreslení pro právo a spravedlnost. Práce rovněž dodává, že propojení poznatků psychologie a behaviorální ekonomie s právem považuje v českém právním prostředí stále za nedostatečné, a proto nabádá k dalšímu studiu a aplikaci poznatků v praxi.

Klíčová slova: heuristiky a kognitivní zkreslení v právu, heuristika reprezentativnosti, heuristika dostupnosti, efekt kotvení, efekt zpětného pohledu, konfirmační zkreslení, efekt rámování